

**Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja
kestävän käytön kansallisen strategian ja toimintaohjelman
toteutusta ja seurantaa edistävä työryhmä 2017–2021**
(YM039:00/2016)

KOKOUSPÖYTÄKIRJA
30.8.2021

TYÖRYHMÄN KOKOUS 4/2021 (kokous #27)

Aika: Keskiviikko 19.5.2021, klo 13.00–15.00
Paikka: Teams-kokous
Läsnä: Tarja Haaranen, ympäristöministeriö PJ
 Mikko Kuusinen, ympäristöministeriö VPJ
 Marina von Weissenberg, ympäristöministeriö
 Kristiina Niikkonen, ympäristöministeriö
 Penina Blankett, ympäristöministeriö
 Henna Birkman, ympäristöministeriö
 Olli Ojala, ympäristöministeriö
 Lotta Manninen, ympäristöministeriö
 Armi Liinamaa, valtiovarainministeriö, budjettiosasto
 Johanna Niemivuo-Lahti, maa- ja metsätalousministeriö
 Tuuli Ojala, liikenne- ja viestintäministeriö
 Antti Otsamo, Metsähallitus, Metsätalous Oy
 Jussi Päivinen, Metsähallitus Luontopalvelut
 Tiina Vuoristo, Metsäteollisuus ry
 Anna-Rosa Asikainen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
 Hanna Pohjonen, Opetushallitus
 Miira Riipinen, Kuntaliitto
 Jaana Lehtimäki, Suomen Akatemia
 Harri Hautala, Suomen Akatemia
 Aino Juslén, Luonnontieteellinen keskusmuseo LUOMUS
 Kari Lahti, Luonnontieteellinen keskusmuseo LUOMUS
 Tiina M. Nieminen, LUKE, Helsinki
 Petri Ahlroth, SYKE, Biodiversiteettikeskus
 Ari-Pekka Auvinen, SYKE, Biodiversiteettikeskus, asiantuntijasihteeri
 Päivi Sirkkiä, SYKE (äitiysloma)
 Jouko Saastamoinen, Kainuun ELY-keskus, Kajaani
 Marko Svensberg, Suomen riistakeskus
 Tapani Veistola, Suomen luonnonsuojeluliitto
 Emma Sairanen, Suomen nuorisovaltuuston kattojärjestö Allianssi
 Marja Pylvänäinen, SYKE, Biodiversiteettikeskus, sihteeri

Tatu Marttila, Aalto yliopisto, vierailija
 Elina Vaara, ympäristöministeriö, vierailija
 Aulikki Alanen, ympäristöministeriö, vierailija
 Mervi Heinonen, Metsähallitus Luontopalvelut, vierailija

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja Tarja Haaranen avasi kokouksen kello 13.03 ja toivotti työryhmän jäsenet ja asiantuntijat tervetulleiksi.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirja

Edellisen kokouksen pöytäkirja (kokous #26, 14.4.2021) hyväksyttiin muutoksitta.

3. Asialistan hyväksyminen kokouksen työjärjestykseksi

Asialista hyväksyttiin kokouksen työjärjestykseksi.

4. Ajankohtaiset asiat

- Ilmastonmuutoslaki lähtee kesäkuussa lausuntokierrokselle ympäristöministeriön ehdotuksena. Työryhmän työ jatkuu edelleen.
- Helmi-ohjelma on menossa valtioneuvostoon toukokuun lopulla.

5. Strategian ja toimintaohjelman valmistelu: Biodiversiteettiareena 2021 alustavat tulokset – tutkijatohtori Tatu Marttila, Aalto yliopisto

Tutkijatohtori Tatu Marttila, Aalto yliopiston muotoilun laitokselta kertoi murrosareenatarkastelutyöstä ja alustavista tuloksista, jota on tehty uuden biodiversiteettistrategian ja toimintaohjelman valmistelun tueksi.

Esitys on jaettu työryhmälle.

Murrosareena on hollantilaispohjainen vuorovaikutteinen työmenetelmä. Polkutyöskentelyssä pienryhmissä muodostetaan muutospolkua. Menetelmää on sovellettu 2017 Suomessa. Perusasia on koota oikeat ihmiset kokoon. Työskentely on tapahtunut keväällä 2021. Työpajat on nyt pidetty viime joulukuusta lähtien. Kaksi työpajaa ja lisäksi tulostyöpaja, jonka tulokset kirjattu tulosmuistioihin.

On todettu, ettei nykyisen strategian ja toimintaohjelman tavoitteet ole siirtyneet toimeenpanoon, eikä tavoiteltuja vaikutuksia ole saavutettu. Murrosareenatyön kärkiteemoiksi YM valitsi neljä aihepiiriä fokusteemoiksi. Fokusteemoissa etsittiin muutoksen määrittäjiä ja tutkittiin, onko muutospoluille vaihtoehtoja.

Teemoihin kirjattiin yleistavoite ja alatavoitteita muotoiltiin.

Polkutyön tulokset (kts. jaettu esitys)

Teema 1. Ekologisen siirtymänkulttuuri, asenteet ja tietopohja

Koulutus ja viestintä sekä tiedon saavutettavuus nousivat, samoin alueellinen ja paikallinen ulottuvuus ja oikeudenmukainen jako.

Teema 2: Luonnon huomioiva talous

Ylivaalikautinen sitoutuminen, parlamentaarinen sitoutuminen nousi esiin. Samoin kuin kansallinen talouden tiekartta, mittareiden kehitys ja sektorit ylittävä valtavirtaistaminen.

Teema 3: Instituutiot ja ohjaus ekologisessa siirtymässä

Keskeistä ylivaalikautiseen toimintaan sitoutuminen, pitkän aikavälin toteutus.

Kuinka yritykset mukaan toimintaan. Suomi bd-mallimaaksi.

Teema 4: Lajien ja luontotyyppien monimuotoisuus ilmastonmuutoksen aikakaudella

Esiin nousi kokonaiskestävyys.

Muistiot, tarkemmat polkukuvat ja muu materiaali tutustuttavissa areenaprosessin tukisivustolla:

<http://murrosareena.fi/bd-areena/>

Loppuraportti julkaistaan YM:n julkaisusarjassa kesän jälkeen syksyllä.

Yhteenveto:

Tärkeimpiä teemoja vertailtiin myös ristiin ja tunnistettiin niitä yhdistäviä aihekokonaisuuksia muutoksineen.

Tietoisuus ja neuvonta: Tietoisuuden ja arvopohjan kehitys. Neuvonta ja osaamisen lisääminen.

Ohjauksen ja vaikuttavuuden seuranta ja tutkimus: Luonnon tilan seuranta. Ekologisen siirtymän seuranta. Monitieteisen ja moninäkökulmisen tarkastelun laajentaminen.

Luonnon monimuotoisuusstrategian toimeenpano – Osallistuminen ja vastuunjako: Vastuun jako ja sosiaalinen ja taloudellinen oikeudenmukaisuus. Paikallinen ja alueellinen toiminta, vaikutukset ja osallistaminen.

Poliittinen sitoutuminen/sitouttaminen ja valtavirtaistaminen: Ylihallituskautinen parlamentaarinen johtaminen ja politiikkakoherenssin edistäminen. Rahoituksen laajentaminen

Olli Ojala, YM kertoi, miten murrosareenatyötä hyödynnetään. Tulokset viedään alatyöryhmiin pian. Teemat vastaavat alatyöryhmiä. Areenatyön tulokset rikastuttavat strategiatyötä ja tulosten käyttö jää alatyöryhmien päätettäväksi.

6. Horisontti Eurooppa -ohjelman ”Elintarvikkeet, biotalous, luonnonvarat, maatalous ja ympäristö” -klusterin biodiversiteettihaut ja -kumppanuus – tiedeasiantuntijat Jaana Lehtimäki & Harri Hautala, Suomen Akatemia

Jaana Lehtimäki on Horisontti Eurooppa-ohjelman klusterin 6 kansallinen yhteyshenkilö (NCP) ja Harri Hautala biodiversiteettikumppanuuden kansallinen yhteyshenkilö. Esityskalvot on jaettu työryhmälle.

Horisontti Eurooppa on EU:n tutkimus- ja innovaatio-ohjelma. Se on käynnissä vuodet 2021–2027 ja sen budjetti on yhteensä n. 95 mrd. euroa, joka jakautuu kolmeen eri ’pilariin’. Pilari 2:ssa on kuusi klusteria, joista klusteri 6 on Elintarvikkeet, biotalous, luonnonvarat, maatalous ja ympäristö. Klusteri 6:ssa on noin 180 hakuja, joista 35 on biodiversiteetti ja ekosysteemipalvelut aihealueelta. Lehtimäki esitteli yleisesti nämä 35 hakuja, joiden otsikot löytyvät esityksestä, joka on jaettu työryhmälle. Työohjelmaluonnos hyväksyttäneen kesäkuussa, jolloin haut avautuvat.

Klusterissa 6 on avautumassa ensimmäisen kahden vuoden aikana kolme eurooppalaista kumppanuutta ml. biodiversiteettikumppanuus. Suomi on alustavasti sitoutunut rahoittamaan kaikkia kolmea ensimmäistä kumppanuutta. Hautala esitteli biodiversiteettikumppanuuden, jonka vastuuhenkilöt ovat Suomen Akatemiasta ja ympäristöministeriöstä, sisältöä ja aikataulua. Kumppanuus toimii vuosina 2021–2028 ja EU-rahoitus kumppanuudelle on jopa n. 165 miljoonaa euroa (30 % kokonaisbudjetista). Partnereita on tällä hetkellä 67 kpl 34 maasta. Hankkeessa pyritään avaamaan vuosittain 1–2 lippulai-vaohjelmaa, joista ensimmäinen haku käynnistyy syksyllä 2021 ja toinen vuonna 2022.

Tavoitteena on pitää klusteri 6:n biodiversiteetti ja ekosysteemipalveluhauista kansallinen webinaari, josta ilmoitellaan EUTI:n nettisivulla.

7. OECM-työryhmän ehdotus OECM-alueiksi ja jatkotoimiksi – erikoissuunnittelija Mervi Heinonen, Metsähallitus Luontopalvelut & ympäristöneuvos Aulikki Alanen, YM

Aulikki Alanen YM esitteli OECM-työryhmän ehdotusta OECM-alueiksi ja jatkotoimiksi Suomessa. OECM = Other Effective Conservation Measures. (Esityskalvot eli työryhmän ehdotus sekä raportin yhteenveto on jaettu työryhmälle).

BD-seurantatyöryhmä asetti OECM-työryhmän vuonna 2019 ja se on istunut tähän asti. Työryhmässä on edustajat Lukesta, MMM:stä, YM:stä ja Metsähallituksesta. Mervi Heinonen Metsähallituksen Luontopalveluista on tehnyt suurimman työn. Työryhmän tavoite on ollut tehdä

1. ehdotus kansallisista periaatteista OECM-kohteiden määrittämiseksi,
2. ehdotus tietojen kokoamisesta OECM-kohteiden selvittämiseksi,
3. ehdotus OECM-tietojen raportoisesta,
4. ehdotus kriteereistä suojeleusuuksien laskemiseksi ja
5. ehdotus kansallisen bd-toimintaohjelman seurannassa tarvittavien suojeleusuuksien laskentaan.

OECM-määritelmä ja kriteerit (kts. esitys)

Potentiaalisella OECM-alueella biodiversiteetti voi olla ensisijaisena tai toissijaisena rajausperusteena, tärkeintä on alueella sijaitsevan biodiversiteetin osoitettavissa oleva (”de facto”) turvaaminen. OECM-alueille on 4 kriteeriä A – D. Lähtökohtana on tavoite luontokadon pysäyttämiseksi tehokkaasti hoitetun suojelealueiden ja muiden monimuotoisuutta turvaavien alueiden muodostaman ekologisen verkoston avulla. OECM-alueiden määrittelyn lähtökohdaksi on otettu aiemmin tehty määrittelytyö suojelealueiden luokittelumiseksi (työryhmä 2013) ja suojeletujen metsien tilastoinemiseksi (METI-työryhmä, 2015).

Suomen tiedot välitetään Euroopan CDDA-kannasta maailman WDPA-tietokantaan.

Tiedoksi: Molemmissa on uusi OECM-osio, mutta mitään tietoja kohteista ei vielä ole lähetetty.

Työryhmä on pitänyt 14 kokousta, yksi pidetään vielä kesäkuussa. Sidosryhmätyöpajoja on pidetty 4 temaattista. Niihin on osallistunut noin 150 asiantuntijaa.

Potentiaalisiksi OECM-alueityypeiksi ehdotetaan määrätyt kriteerit täyttäviä alueita ja ehdotetaan jatkoselvitetäviksi potentiaalisia alueityyppejä; OECM-korit 1–4. (kts. esityksestä)

Työryhmän ehdotuksessa esitetään myös OECM-kohteiden hyväksymismenettelystä, raportoinnista sekä suojeleusuuksien laskemisesta. Lisäksi työryhmä ehdottaa luonnon monimuotoisuuden tilan seurannasta sekä tietojen kokoamisesta ja raportoinnista.

Keskustelu

Keskustelu

Tapani Veistola SLL: Tuleeko ehdotus vielä kommenteille?

> Aulikki: raportti valmistuu loppukesällä, siitä järjestetään kuuleminen ja tilaisuus elo-syyskuulla.

Tiedoksi: Raportin valmistuminen, käsittely OECM-työryhmässä sekä sidosryhmätilaisuus ja kuuleminen siirtyvät loppusyksyyn.

Miira Riipinen Kuntaliitto: Entä kaupunkien suojelualueet? Mistä aiotte saada kaikki kaavamerkintä-alueetkin mukaan? Ja millaiseksi arvioitte näiden kohteiden maankäyttörajoitteet?

> Aulikki: Kaikista kuntien kohteista ei olla ratkaistu tiedonsaantia vielä. OECM-status ei tuo kohteille uusia rajoituksia.

Miira toteaa vielä, että OECM-sitoumus ei ole lainsäädännöllinen velvoite.

Johanna Niemivuo-Lahti MMM: MMM on ollut mukana työryhmässä, on ollut iso työ, tärkeää että prosessi jatkuu, ja toivoo, että kaikki uudet alueet otetaan tarkasteluun. Primaaridata, jääkö sinne, missä on syntynyt?

> Aulikki: Ei ole tarkoitus kerätä yhteen paikkaan kaikkea tietoa. Pilottihankkeessa tutkitaan, miten aineiston siirto tehdään ja kuinka se voitaisiin lähettää keskitetysti raportoitavaksi kansainvälisesti, jatkossa tiedot jäävät tuottajalle.

Tiedoksi: SYKEN FEO-hankkeen harjoittelija on kesän aikana toteuttanut pilotin, jonka yhteydessä on koottu ja analysoitu saatavilla olevaa, potentiaalisia OECM-alueityyppejä sisältävää aineistoa. Aineiston kohteita ei lähetetä raportoitavaksi. OECM-alueityyppejä ja niiden tiedonhallinnan kehittämistarpeita tarkennetaan työn pohjalta.

Mervi Heinonen MH LP: raportin tiivistelmän lopussa on taulukot tarkastelluista alueityypeistä.

8. Ilmastolain uudistus – erityisasiantuntija Elina Vaara, YM

Nykyinen ilmastolaki on valtion viranomaisia velvoittava laki, jolla säädetään ilmastopoliittisesta suunnittelujärjestelmä. Nyt tehtävä uudistua on lain nyt päivitys.

Nykyisessä laissa pykälässä 3 on kirjattu 'Vaikutukset muuhun suunnitteluun ja päätöksentekoon', joka on lain monimuotoisuuskytkentä.

Lain tavoitteena on saavuttaa hiilineutraalius vuoteen 2035 mennessä. Ohjausvaikutuksia vahvistetaan, päästövähennystavoitteet, maankäyttösektori ja hiilinielut otetaan mukaan.

Lakia valmisteltiin YM, TEM, MMM, LVM, OM ja VM -työryhmässä. Työ päättyi 2021 maaliskuussa. Ilmasto- ja energiapolitiinen ministerityöryhmä tekee linjaukset. Hallituksen esitys lähtee lausunnolle kesällä 2021.

Kansalaisia ja erityisiä kohderyhmiä, kuten saamelaiset ja nuoret, on osallistettu valmistelun aikana. On huomioitu kielelliset oikeudet, saavutettavuus ja alueellisuus. Sidosryhmät ovat tehneet kannanotoja ja saamelaiskäräjien kanssa on neuvoteltu.

Ilmastolain uudistuksen keskeiset elementit YM:n esityksessä: Suunnittelujärjestelmä, ilmastovuosikertomus, tavoitteenasettelu, kuntien ja alueiden rooli, perus- ja ihmisoikeudet, sopeutuminen, ilmastopaneeli. Biodiversiteettinäkökulma on sisällytetty YM:n esityksessä suunnitelmien yleisiin sisältövaatimuksiin.

9. Muut asiat

Esille ei tullut muita asioita.

10. Seuraavat kokoukset

Kokouksen jälkeen puheenjohtaja ja sihteeri sopivat seuraavaksi kokousajaksi keskiviikko 1.9.2021 kello 9–11. Sihteeri lähettää Teams-kutsun.

11. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja Tarja Haaranen päätti kokouksen kello 15.00

Puheenjohtaja Tarja Haaranen, ympäristöministeriö

Sihteeri Marja Pylvänäinen, Suomen ympäristökeskus SYKE

Jakelu: Työryhmän puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, jäsenet, sihteerit ja pysyvät asiantuntijat.